

CD KLASSIEK

Liederen vol heimwee
Hanns Eisler

De Duits-Oostenrijkse componist Hanns Eisler (1898-1962) raakte in de jaren 1920 bevriend met de dichter Bertolt Brecht, die het marxisme had omarmd. De samenwerking tussen de twee kunstenaars zou Brechts gehele leven voortduren. Eisler schreef de muziek voor meerdere van Brechts theaterstukken, waaronder *Maßnahme* (1933), *Die Mutter* (1932) en *Schweyk im Zweiten Weltkrieg* (1944). Beiden werkten ook samen bij het schrijven van protestliederen die een rol speelden tijdens de politieke onrust in laatste jaren van de Weimarrepubliek. Hun *Solidaritätslied* werd een geliefd strijdlid bij demonstraties en protestbijeenkomsten in heel Europa.

Na 1933 werd het werk van Eisler en Brecht door de nazi's in de ban gedaan. Eisler zocht zijn toevlucht in de Verenigde Staten, waar hij na vele omzwervingen door Europa was terechtgekomen. In Los Angeles, waar hij kort voor het uitbreken van Wereldoorlog II neerstreek, componeerde hij de muziek voor meerdere Hollywoodfilms. In 1948 werd hij op beschuldiging van

communistiche sympathieën uit de VS gezet. Eisler keerde terug naar Duitsland en vestigde zich in Oost-Berlijn, waar hij min of meer de officiële componist werd van de prille Duitse Democratische Republiek.

De Duitse bariton Matthias Goerne, niet toevallig geboren in 1967 in Weimar, toen de DDR, herinnert ons in het album *Ernstes Gesänge* (ernstige gezangen) eraan dat Eisler prachtige muziek componeerde en dat hij daarbij niet alleen putte uit het werk van Bertolt Brecht.

Goerne, vooral bekend als vertolker van Schubert, brengt liederen met piano en orkest. Hij koos vooral uit een verzameling liedwerken die Eisler tijdens zijn ballingschap in Hollywood componeerde en wel degelijk op teksten van Brecht. Het zijn net vertellingen vol heimwee.

De eigenlijke cyclus *Ernstes Gesänge* is zowat de zwanenzang van de componist, want voltooid in zijn sterfjaar 1962. Vier van de acht teksten zijn afkomstig van de grote negentiende-eeuwse dichter Friedrich Hölderlin. Een weinig proletarische keuze? In de muziek horen we ook de experimentele sfeer van Arnold Schönberg. Het album eindigt wel met het *Solidaritätslied*. (EDS)

Hanns Eisler, *Ernstes Gesänge Lieder mit Klavier*, door Matthias Goerne (bariton), harmonia mundi, 25,50 euro.

CD KLASSIEK

Doorbraakconcerti
Antonio Vivaldi

Café Zimmermann was de naam van een koffiehuis in Leipzig waar vanaf 1720 niemand minder dan Bach en Telemann wekelijks bijeenkomsten en concerten organiseerden voor melomane burgers. Bachs wereldlijke cantate *Schweigst stille, plaudert nicht* BWV 211, bijgenaamd de koffiecantate, is rechtstreeks verbonden met het bewuste koffiehuis. Café Zimmermann is ook de naam van een Frans kamer-muziekensemble dat zich specialiseerde in Bach en nu ook Vivaldi onder handen neemt, meer bepaald het twee boek van *Estro Armonico*, een bundel concerto's.

De publicatie van Vivaldi's *Estro Armonico* veroorzaakte in 1711 een omwenteling in de instrumentale muziek van de barok. Bach was zodanig onder de indruk dat hij zes van de twaalf concerten herwerkte. Vivaldi zet in enkele composities de maatstaf uit voor het instrumentale concerto uit de barok. Meteen toont hij er ook de enorme expressieve mogelijkheden van aan. Er zijn concerten bij voor een, twee en vier violsolisten.

De virtuozen van Café Zimmermann voeren de tweede helft van de bundel uit. In hun spel gaat technische beheersing een huwelijk aan met pure energie. Hun enthousiasme steunt steeds op muzikaal inzicht in wat de betekenis is van deze werken. (EDS)

Antonio Vivaldi, *Estro Armonico. Libro Secondo*, door Café Zimmermann, Alpha Productions, Alpha 193, 24,50 euro.

BOEK KOKEN

Flexitariërs
Jorun Verheyden

Vorig jaar bleek uit onderzoek dat het aantal flexitariërs in onze contreien fors is gegroeid, dat zijn mensen die een of meerdere dagen per week geen vlees eten. Een verwante term voor flexitarisme is semivegetarisme.

Flexitarisme is in opkomst omdat velen weliswaar minder vlees willen eten, bijvoorbeeld omdat ze aldus hopen gezonder te leven of omdat ze goedkoper willen eten, maar het moeilijk vin-

den om vlees en vis helemaal te laten staan. Mensen kunnen bijvoorbeeld voor zichzelf uitsluitend vegetarisch koken, maar het sociaal wenselijk vinden om een aangeboden maaltijd met vlees en/of vis niet af te slaan.

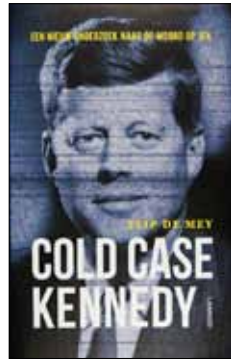
Lekkere seizoengroenten en vleesvervangers kunnen een meer dan smakelijke maaltijd garanderen. Ze kunnen zelfs de ingrediënten worden van heuse gastronomische kunststukjes. Dat toont Jorun Verheyden aan in haar kookboek *Gebet door groenten. Voor flexitariërs en vleesminderaars*. Verheyden genoot een opleiding aan de hotelschool Spermalie in Brugge en had een vegetarisch restaurant. Momenteel leidt ze een vegetarisch cateringbedrijf.

Met ondubbelzinnige recepten en eenvoudige ingrediënten tovert ze culinaire veggiepareltjes op het bord, toegankelijk en bereikbaar voor iedereen. Qua smaak en presentatie bewijst de auteur dat vlees of vis niet echt

vereist is om gastronomisch te kunnen genieten. We krijgen inzicht in goed vegetarisch eten, waarbij de traditionele driedeling aardappelen-groenten-vlees/vis vervangen wordt door meer afwisseling. We verwerven ook inzicht in populaire vleesvervangers zoals tempé, seitan en tofoe en de seizoengroenten. De fotografie is van de hand van Karl Bruninx. (EDS)

Jorun Verheyden, *Gebet door groenten. Voor flexitariërs en vleesminderaars*, Davidsfonds, Leuven, 2013, 236 blz., 27,50 euro.

BOEK GESCHIEDENIS

Moordonderzoek
Flip De Mey

Op 22 november zal het vijftig jaar geleden zijn dat de Amerikaanse president J. F. Kennedy in de Texaanse hoofdstad Dallas werd vermoord, een ge-

beurtenis die de wereld schokte. Het werd zowaar een gebruikelijke vraag: „Waar bevond u zich op 22 november 1963?”

Jurist Flip De Mey was toen nog maar zeven, maar de moord fascineert hem zodanig dat hij jarenlang het dossier analyseerde. De vermoedelijke moordenaar Lee Harvey Oswald werd immers daags nadien op zijn beurt neergeschoten. De Mey verzamelde niet zozeer alle bestaande literatuur over het onderwerp, maar boog zich opnieuw over alle originele documenten van het onderzoek en neemt zowel de verdedigers als de critici van het officiële verhaal op de korrel.

De moord en de feiten die nadien plaatsvonden, zetten al velen aan tot het formuleren van complottheorieën allerhande. Volgens De Mey werd de charis-

matische president het slachtoffer van een samenzwering in de hoogste kringen en met medeweten van vicepresident Lyndon Johnson. Oswald was volgens hem niet de schutter, maar moest dekking geven in een bijrol. Toen Oswald gearresteerd werd, moest ook hij sterven. Of het waar is? De auteur toert momenteel met het boek door de Verenigde Staten. Benieuwd wat ze er daar over denken. (EDS)

Flip De Mey, *Cold Case Kennedy. Een nieuw onderzoek naar de moord op JFK*, Lannoo, Tielt, 2013, 426 blz., 24,99 euro.

BOEK SAMENLEVING

Stoet van twee
Maarten Inghels

Tientallen keren nam schrijver Maarten Inghels, geboren in 1988, de voorbije vijf jaar de tram, taxi of fiets naar het Schoonselhof, de Antwerpse stedelijke begraafplaats. Soms regende het, soms lag er sneeuw, soms scheen de zon ongenadig hard. Telkens was er een begrafenis of asverstrooiing waarbij er volgens de begrafenisondernemers geen familie, vrienden of collega's zouden opdagen. En telkens werd er een gedicht voorgelezen dat speciaal voor de overledenen geschreven was, door Inghels zelf of door een andere dichter.

Zijn ervaringen als coördinator van het project *De eenzame uitvaart* bundelde Inghels nu in een boek met dezelfde titel. De veertig eerste uitvaarten beschrijft hij, van mevrouw J.V.L. op 23 januari 2009 tot meneer M.B. op 7 juni 2013. Inghels vertelt hoe hij meestal probeert om wat informatie te verzamelen over de overledene, bijvoorbeeld door te gaan kijken waar hij of zij woonde of door burens, sociaal werkers of verpleegkundigen aan te spreken. Die gegevens geeft hij dan door aan de dichter met dienst.

Zo bleek mevrouw J.V.L. bijvoorbeeld altijd de gordijnen open te willen. „Waar u nu ook mag zijn waar u niet bent, / we zullen weten dat u heeft geleefd en liefgehad / en dat daar de gordijnen open moeten”, dichtte Joke Van Leeuwen daarom voor haar. Soms praat Maarten Inghels tijdens zijn beperkte onderzoek met mensen die dan achteraf toch nog naar de uitvaart komen. Op twee na woonde hij ze zelf ook allemaal bij.

De aankomst op de begraafplaats, de stoet van slechts twee dichters achter de lijkwagen, de ceremoniemeester die aanspoort om te groeten, de bloemen die

Inghels steevast meebrengt – de veertig uitvaarten hebben heel wat gemeen. Door de details telkens opnieuw te verwoorden, toont Maarten Inghels echter zijn respect voor iedere overledene. Als lezer krijg je daardoor het gevoel dat je hen al lezend net zo goed eer betoont, ieder van die veertig mensen die uit het straatbeeld verdwenen zonder dat iemand hen leek te missen.

Overigens is het boek niet het einde van het project. De blog www.deeenzameuitvaart.be zit ondertussen alweer zes uitvaarten verder. En Maarten Inghels is nog steeds een goede klant bij de bloemenzaken rond het Schoonselhof. (JWH)

Maarten Inghels, *De eenzame uitvaart. Veertig verhalen en gedichten bij vergeten levens*, De Bezige Bij, Antwerpen, 240 blz., 19,95 euro.